

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра загальної педагогіки та дошкільної освіти

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента

СОЦІОЛОГІЯ ДИТИНСТВА

підготовки магістра

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента «Соціологія дитинства» підготовки магістра.

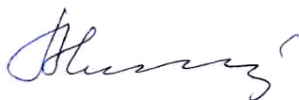
Розробник: Дурманенко О.Л., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: _____ (Семенов О.С.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри: _____ (Семенов О. С.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компоненту
Денна форма здобуття освіти	А Освіта, А2 Дошкільна освіта, другий (магістерський)	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
		Лекції 10 год.
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) 14 год.
		Самостійна робота 88 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компоненту
Заочна форма здобуття освіти	А Освіта, А2 Дошкільна освіта, другий (магістерський)	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
		Лекції 4 год.
ІНДЗ: немає		Практичні (семінарські) 6 год.
		Самостійна робота 96 год.
		Консультації 14 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача

Дурманенко Оксана Леонідівна

Науковий ступінь – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки

Посада – доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Контактна інформація 0951541442

Durmanenko.Oksana@vnu.edu.ua

Дні занять <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу.

Освітня компонента «Соціологія дитинства» належить до циклу дисциплін професійної підготовки магістра галузі знань А Освіта, спеціальності А2 Дошкільна освіта,

освітньо-професійної програми Дошкільна освіта, вивчається на другому курсі в третьому семестрі, формою контролю є залік.

Змістом освітньої компоненти є узагальнене сучасне розуміння соціологічних теорій, що пояснюють дитинство як елемент соціальної структури суспільства, як самостійний суб'єкт соціальних відносин і як період, відведений для засвоєння основних соціальних норм, а також соціологічні методи дослідження дітей як особливої соціально-демографічної групи та дитинства. Дитинство розглядатиметься як структурний компонент суспільства, що відбиває соціальні та культурні зміни людини у всі етапи дорослішання.

Основні аспекти вивчення: дитина, дитинство, дошкільна освіта, розвиток, соціологія, соціалізація, соціальний інститут, соціологія дитинства.

2. Мета і завдання освітнього компоненту. Мета освітнього компоненту: усвідомлене засвоєння етапу дитинства як соціального феномену, а також дитинства як специфічного етапу розвитку особистості. Передбачається вивчення інтерпретаційних підходів до дитинства (педагогічний, психологічний, юридичний), береться до уваги специфіка соціологічного підходу. ОК «Соціологія дитинства» викладається з метою формування у здобувачів освіти соціологічного погляду на дітей як соціально-демографічної спільноти суспільства, наукового підходу до аналізу і прогнозуванню явищ і процесів, що відбуваються у дитячому середовищі, засвоєнні практичних підходів до вирішення проблем дитинства, використанні отриманих теоретичних і практичних знань у майбутній професійній діяльності, формування в здобувачів освіти наукового підходу до розуміння вікових аспектів життєдіяльності суспільства і надання здобувачам освіти знань у галузі «Соціологія дитинства», виходячи з позицій системності та соціологічного аналізу.

Підготовка майбутнього фахівця диференційовано підходить до вивчення окремих категорій дітей, соціологічний аспект функціонування соціальних ідей стосовно дитинства в українському суспільстві.

Завдання освітнього компоненту: визначення базових категорій курсу: вік, дитина, діти, дитинство, як соціологічних категорій. Співвідношення вікових кордонів дитинства з соціологічними категоріями соціального статусу, соціальної ролі, соціалізації, соціальної групи, соціального інституту. Загальна характеристика соціологічних досліджень у сфері дітей та дитинства. Методологія досліджень у дитячому середовищі.

3. Soft skills:

1. **Системне, аналітичне та критичне мислення** (здатність знаходити та аналізувати факти, події, зміни, визначати пріоритетні та другорядні елементи у системі).
2. **Дитиноцетризм у роботі вихователя** (сприймання дитини як цінності, розуміння її потреб та швидкий підбір оптимальних педагогічних рішень для їх задоволення).
3. **Комунікативні навички** (готовність до вільної комунікації з учасниками освітнього процесу).
4. **Навички командної роботи** (здатність до роботи з оточуючими людьми, до ведення переговорів, до досягнення компромісів).
5. **Лідерство** (здатність очолити групу, вести її за собою, нести відповідальність за колективну діяльність, у т.ч. за невдачі).
6. **Креативність** (потреба у творчості та естетичний смак).
7. **Адаптивність та крос-функціональність** (здатність адаптуватися до умов, що швидко змінюються та є непередбачуваними, оперативно вирішувати освітні завдання в кризових умовах).
8. **Емоційний інтелект** (здатність розпізнавати емоції у себе та інших людей, розуміння причин зміни емоційного стану, здатність приборкувати емоції).

4. Структура освітнього компонента.

Таблиця 3

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
-------------------------------	--------	------	--------	-----------	-------	----------------------

Змістовий модуль 1. Дитинство як предмет дослідження в соціальних науках.						
Тема 1. Соціологія дитинства як галузь соціології.	26	2	2	20	2	УІО, ДС, 15
Тема 2. Основні соціологічні методи дослідження дітей та дитинства.	28	2	4	20	2	УІО, ДС, РМГ, ІРС/ 30
Тема 3. Сучасний стан дитинства в Україні.	22	2	2	18	-	УІО, ДС, РМГ, ІРС/ 15
Разом за модулем 1	76	6	8	58	4	60
Змістовий модуль 2. Соціальний розвиток дитинства.						
Тема 4. Діти без дитинства. Дитячі девіації: соціологічний аналіз.	21	2	2	15	2	УІО, ДС, РМГ, ІРС/ 10
Тема 5. Соціально-депривовані групи дітей в дзеркалі соціології.	23	2	4	15	2	УІО, ДС, РМГ, ІРС/ 30
Разом за модулем 2	44	4	6	30	4	40
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал
Модульна контрольна робота (немає)						
ІНДЗ (немає)						
Всього годин/Балів	120	10	14	88	8	100

Таблиця 4

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Дитинство як предмет дослідження в соціальних науках.						
Тема 1. Соціологія дитинства як галузь соціології.	26	2		20	4	УІО, ДС,
Тема 2. Основні соціологічні методи дослідження дітей та дитинства.	26		2	22	2	УІО, ДС, РМГ, ІРС/ 30
Тема 3. Сучасний стан дитинства в Україні.	26		2	22	2	УІО, ДС, РМГ, ІРС/ 35
Разом за модулем 1	76	2	4	62	8	65
Змістовий модуль 2. Соціальний розвиток дитинства.						
Тема 4. Діти без дитинства. Дитячі девіації: соціологічний аналіз.	21		2	17	2	УІО, ДС, РМГ, ІРС/ 35
Тема 5. Соціально-депривовані групи дітей в дзеркалі соціології.	25	2	2	17	4	УІО, ДС, РМГ, ІРС/
Разом за модулем 2	44	2	2	34	6	35
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал

Модульна контрольна робота (немає)						
ІНДЗ (немає)						
Всього годин/Балів	120	4	6	96	14	100

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom, Meet – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті в дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора.

^{2/} *Методи та форми контролю:* ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІРЗО – індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання. (88год.)

1. Дитинство як соціокультурний феномен. (5год.)
2. Діти в структурі сучасного суспільства: парадокси соціального статусу. (5год.)
3. Вікові характеристики дитинства. (5год.)
4. Становлення соціології дитинства як спеціальної соціологічної теорії. (5год.)
5. Еволюціоністський напрям соціологічного вивчення дитинства. (5год.)
6. Соціологічні концепції дитячого розвитку. (5год.)
7. Теорія екологічних систем соціалізації У. Бронфенбренера. (5год.)
8. Соціальний портрет дитини-делінквента. (5год.)
9. Особливості дітей як об’єкту соціологічного опитування. (5год.)
10. Етичні проблеми соціологічного дослідження дітей. (5год.)
11. Особливості конструювання дитячої анкети. (5год.)
12. Неопитувальні соціологічні методи дослідження дитинства. (5год.)
13. «М’які» методики вивчення дітей та дитинства. (5год.)
14. Соціальний зміст дитячої субкультури. (5год.)
15. Функції дитячої субкультури. (5год.)
16. Гра як компонент дитячої субкультури. (5год.)
17. Дитяча бідність як соціологічна категорія. (5год.)
18. Дитяча праця в сучасному світі. (3 год.)

IV. Політика оцінювання

Політика освітнього компонента.

Навчальні досягнення здобувачів освіти оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, на підставі результатів виконання всіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру: аудиторної роботи під час лекційних, практичних занять, самостійної роботи.

Поточна оцінка – це сума балів, які отримує здобувач освіти за поточну роботу з відповідних тем. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначає силабус освітнього компонента. Результати поточного контролю знань здобувачів освіти вносяться до журналу обліку роботи академічної групи і враховуються під час виставлення підсумкового балу з ОК. Для усвідомленого й системного засвоєння курсу необхідною є систематична навчально-пізнавальна робота здобувачів освіти в усіх видах і формах її організації: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота.

Аудиторні заняття переважно проводяться у вигляді лекцій, найчастіше – проблемних лекцій; практичних занять – з використанням інтерактивних методів: бесіда, дискусія, проєктна діяльність, моделювання та робота в малих групах.

На практичному занятті здобувачі освіти презентують конкретну проблему, вчатьсЯ дискутувати, аргументовано доводити свою точку зору; об'єктивно оцінювати власні знання й уміння, а також, як експерти – знання своїх колег-одногрупників.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач освіти за поточну навчальну діяльність, становить **100 балів**. Актуальним в оцінюванні є участь здобувачів освіти у вебінарах, тренінгах, у конференціях та інших заходах і формах поглиблення знань, набуття практичних умінь і навичок, підвищення кваліфікації. Здобувачі освіти на практичних заняттях презентують власні здобутки, а саме участь у Всеукраїнських інтернет-конференціях «Дошкільна освіта: теорія, методика, інновації» організованих кафедрою загальної педагогіки та дошкільної освіти, які зараховуються як результати неформальної освіти з даного ОК.

Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, семінарів, підготовці наукових публікацій, конкурсах студентських наукових робіт, й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з відповідного ОК.

При цьому загальна кількість балів, що вноситься до відомості за поточну роботу, не може перевищувати 100.

Таблиця 5

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

К-ть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
15 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
10 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
7 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
5 балів	Оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання освітнього компонента, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
2 бали	Оцінюється робота здобувача освіти, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було

виділено на пропущені теми. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Політика щодо академічної доброчесності. *Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування та ін.) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (після погодження з деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають і освітньому компоненту в цілому, і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проєкту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

V. Підсумковий контроль

Із освітніх компонентів, де формою контролю є залік, оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силябусом. На заняттях використовується інтерактивне обговорення проблемних питань, результат та активність здобувача освіти зараховується до поточної оцінки, позитивним є посилення при виступах здобувачів освіти на першоджерела, вміння використовувати наочні наявні засоби, вміння використовувати мультимедійні засоби навчання та інші комп'ютерні технології, вміння представити результати самостійної творчої роботи.

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силябусом ОК.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані

під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Повторне складання заліків допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Перелік питань до заліку

1. Предмет, об'єкт, мета, завдання соціології дитинства. Функції соціології дитинства.
2. Теорії соціалізації. Погляди З. Фрейда, Ж. Піаже та Е. Еріксона. Сутність і особливості соціалізації дітей.
3. Визначення дитинства як соціального феномену.
4. Різноманітність інтерпретаційних підходів до дитинства (педагогічний, психологічний, юридичний).
5. Визначення базових категорій курсу: вік, дитина, діти, дитинство як соціологічні категорії.
6. Співвідношення вікових кордонів дитинства з соціологічними категоріями соціального статусу, соціальної ролі, соціалізації, соціальної групи.
7. Соціологія дитинства як галузь соціології.
8. Дитинство як предмет дослідження в соціальних науках.
9. Феномен дитинства та його дослідження у межах різних дисциплін.
10. Дитинство як особливий період у розвитку людини. Історія дослідження дитинства.
11. Дитинство як соціальний інститут. Межі дитинства як соціального явища.
12. Особливості соціологічного підходу до вивчення дітей та дитинства.
13. Категоріальний апарат соціології дитинства. Проблема інституціоналізації соціології дитинства. Дитинство як частина соціальної структури суспільства.
14. Сучасні феномени дитинства. «Емансипація» дитинства», «індивідуалізація дитинства», «стандартизація та дестандартизація дитинства», феномен «зникнення дитинства».
15. Сучасні тенденції та основна проблематика дослідження дитинства та дітей.
16. Основні соціологічні методи дослідження дітей та дитинства.
17. Загальна характеристика соціологічних досліджень у сфері дітей та дитинства.
18. Методологія досліджень у дитячому середовищі.
19. Причини дитячої невідвертості при дослідженнях.
20. Традиційні (загальні) методи соціологічного дослідження дітей та дитинства. Опитувальні методи (анкетування, інтерв'ю, методика незакінчених речень).
21. Правила конструювання «дитячої» анкети та формулювання питань анкети.
22. Нетрадиційні «м'які» методи соціологічних досліджень дитинства. Гра-інтерв'ю (гра в казку, казкову країну, мандрівка на іншу планету).
23. Соціографічний метод при дослідженнях думок дітей дошкільного віку. Методика-комікс. Метод символного простору (визначення відмінностей між картиною світу хлопчиків та дівчаток).
24. Соціальне картографування та біографічний метод і аналіз фотографій у соціології дитинства.
25. Соціологічне вивчення нових явищ у дитячому середовищі через аналіз дитячих чатів, дитячих фантазій про майбутнє.
26. Діти без дитинства. Дитячі девіації: соціологічний аналіз.
27. Теоретичні передумови дослідження дітей без дитинства. Робота М. Вінн «Діти без дитинства» (Нью-Йорк, 1983 рік.).
28. Розмивання меж між дитинством та дорослістю. Зміна «ери опіки» «ерою підготовки» до дорослого життя у складному, погано контрольованому світі.
29. Феномен «дитини-монстра» як породження суспільних страхів за участі медійних технологій.
30. Причини падіння авторитету дорослих у сучасному світі та встановлення «нової рівності».

31. Феномен «іншого дитинства». Діти-сироти. Діти з особливостями розвитку. Діти-правопорушники. Моделі психологічної та соціальної реабілітації дітей з несприятливими варіантами розвитку.
32. Діти війни: теоретичний та емпіричний виміри дослідження. Війна і проблеми формування нового покоління.
33. Поняття та типологія девіантної поведінки. Детермінація девіантної поведінки. Психобіологічні та індивідуально-психологічні чинники поведінкових девіацій.
34. Важковиховуваність та важконаучуваність як чинники виникнення відхилень у поведінці.
35. Сім'я як соціально-педагогічний чинник девіантної поведінки.
36. Загальні основи профілактики девіантної поведінки.
37. Діагностика девіантної поведінки як умова її профілактики.
38. Дитинство крізь призму медіа та медіа у дитячому світі.
39. Основні медіактивності дітей.
40. Оцінка ризику і розвиваючого потенціалу використання мобільних ігор для розвитку дитини.
41. Віртуальні ігри: де, коли і в які ігри грають діти. Аналіз батьківської позиції відносно медіаповедінки і медіауподобань дітей. Батьківський контроль ігор.
42. Розвиваюча функція мобільних і комп'ютерних ігор.
43. Медіадозвілля та екранний час у дітей.
44. Цифрове покоління візуалів та сучасні технології спілкування дітей з батьками та однолітками.
45. Соціальний захист дитинства: основні напрямки та методи.
46. «Соціальний захист дитини» - категоріальний апарат.
47. Основні ознаки соціального захисту сім'ї. Благополуччя сімей з дітьми, багатодітних, неповних і малозабезпечених сімей, дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, інвалідів з дитинства та дітей-інвалідів.
48. Система ризиків: малозабезпеченість, сирітство, інвалідність, багатодітність.
49. Види соціального захисту сім'ї, дитинства, материнства та батьківства: допомоги, соціальні послуги, соціальні пільги.
50. Соціальна захищеність як критерій ефективності заходів з соціального захисту дитинства. Об'єктивні та суб'єктивні індикатори соціальної захищеності дітей. Права дитини в сучасному українському суспільстві.
51. Протиріччя і парадокси у визначенні та захисті прав дітей у сучасному суспільстві.
52. Концепція соціального розвитку дитинства: сутність та характеристики.
53. Основні пріоритети соціального розвитку дитинства в Україні на регіональному, національному та світовому рівнях.
54. Зміна основних підходів до визначення, осмислення та реалізації прав дітей в Україні.
55. Основні організації, що лобюють інтереси дітей (Комітет ООН з прав дитини, Дитячий фонд ООН ЮНІСЕФ; Державний інститут проблем сім'ї та молоді; служби у справах неповнолітніх при облдержадміністраціях, Державний центр соціальних служб для молоді; організації третього сектору).
56. Соціально-депривовані групи дітей в дзеркалі соціології.
57. Соціологічна інтерпретація понять «обділеність», «депривація» («обмеженість можливостей» та їх співвідношення.
58. Концепція соціального розвитку депривованих дітей Дж. Гружек, Х.Літтон.
59. Теорія формування безпечної прив'язаності Дж. Боулбі.
60. Основні види депривації у соціології дитинства.
61. Проблеми соціальної адаптації дітей.
62. Проблеми сімейного насилля і сімейної жорстокості.
63. Лудоманія в дитячому середовищі.

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література :

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) наказ Міністерства науки і освіти України від 21.01.2021 №33 https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Christensen Pia and Allison James (Eds.). Research with Children: Perspectives and Practices. New York : Falmer Press. 2000.
3. Corsaro W. Sociology of Childhood. Indiana University Press, 2004.
4. Filippova O. From Soviet to Independent Ukraine: How Childhood Responds to Society? In: History, Language and Society in the Borderlands of Europe: The Case of Ukraine and Belarus. Lund, Sweden, 2005. Center for European Studies (CFE) Lund University.
5. Matthews G. B. The philosophy of childhood. Cambridge; London : Harvard Univ., 1994. VI. 136 с.
6. Діти і соціум : особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: моногр. / А. М. Богуш та ін.; наук. ред. А. М. Богуш ; за заг. ред. Н. В. Гавриш. Луганськ : Альма-матер, 2006.
7. Соціологія дитинства. Спеціальні та галузеві соціології: Навч. посіб. 2-е вид. Пилипенко В.Є. та ін. Київ : ПЦ «Фоліант», 2007. С. 270-307.

Додаткова:

1. Всесвітня декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей: Прийнята на Всесвіт. зустрічі на найвищому рівні в інтересах дітей, яка відбулася в Організації Об'єднаних Націй у м. Нью-Йорку 30 верес. 1990 року. Дитячий садок. 1999. № 20.
2. ДІТИ І ВІЙНА В УКРАЇНІ: про становище дітей із сімейних форм виховання та інституційних закладів. КИЇВ. 2022.
3. Діти та війна: навчання технік зцілення. Для дітей віком від 8 до 18 років. П. Сміт, А. Дирегров, В. Юле. Львів, Галицька Видавнича Спілка, 2022. 108с.
4. Сердюк І. Маленький дорослий: дитина й дитинство в Гетьманщині XVIII ст. Київ : К.І.С., 2018. 456 с.
5. Сіткарь В. І. Дитяча субкультура в сучасному українському соціумі: соціально-психологічний аспект. *Психологічний часопис*. 2016. № 2 (4). С.132-151.

Інтернет-ресурси :

1. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку /Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/12ta1d3vfwTtFhITpMTCJ-NO3SISU47Gd/view> (дата звернення: 09.12.2022).
2. Міністерство освіти і науки України: веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua/>

3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: веб-сайт. URL: www.nbuv.gov.ua

4. Положення про заклад дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. № 305 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27 січня 2021 р. № 86). / Кабінет міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-п#Text> (дата звернення: 09.12.2022).

5. Про дошкільну освіту: Закон України від 11 липня 2001 р. № 2628-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (дата звернення: 09.12.2022).

6. Програми розвитку дітей дошкільного віку / Департамент освіти і науки Запорізької міської ради. URL: <https://osvita.city/osvita/doskilna-osvita/programi-rozvitku-ditej-doskilnogo-viku> (дата звернення: 09.12.2022).